

Zuiden, 2002.

- 5 Walma EP, Bakx HCA, Besselink RAM, Hamstra PWJ, Hendrick JMA, Kootte JHA, et al. NHG-Standaard Hartfalen. Huisarts Wet 1995;38:471-87.
- 6 Angell M, Kassirer JP. Editorials and conflicts of interest. N Engl J Med 1996;335:1055-6.
- 7 Jessup M, Brozena S. Heart failure. N Engl Med 2003;348:2007-18.
- 8 Bakkenist T, Assendelft WJ. Wetenschappelijk onderzoek in de huisartspraktijk. Wie doet er mee? Huisarts Wet 2003;46:707-10.
- 9 Bongers FJM, Bacx JC, Heesakkers WHJ, Van de Lisdonk EH. De patiënt met hartfalen in de huisartspraktijk. Hartbulletin 2003;34:4-7.
- 10 American College of Cardiology/American Heart Association. Guidelines for the Evaluation and Management of Chronic Heart

Failure in the Adult, 2001. http://www.acc.org/clinical/guidelines/failure/hf_index.htm

- 11 Scottish intercollegiate guidelines network. Diagnosis and Treatment of Heart Failure due to Left Ventricular Systolic Dysfunction, 1999. <http://www.sign.ac.uk/pdf/sign35.pdf>
- 12 Task Force for the Diagnosis and Treatment of Chronic Heart Failure, European Society of Cardiology. Guidelines for the diagnosis and treatment of chronic heart failure. Eur Heart J 2001;22:1527-60.
- 13 Chronic heart failure. Management of chronic heart failure in adults in primary and secondary care. National Institute of Clinical Excellence, 2003. <http://www.nice.org.uk/pdf/CG5NICEguideline.pdf>

Intermezzo

Verdwenen hartziekte

Ooit van myodegeneratio cordis gehoord? In 1965 was dat de meest voorkomende hartziekte in de huisartsenpraktijk. Vijftig huisartsen registreerden destijds in hun totale populatie (n=155.962) 2267 patiënten met hart- en vaatziekten: 15 hadden er acuut reuma, 65 een klepgebrek met reuma in anamnese, 122 een klepgebrek zonder reuma, 448 coronariatrombose en 396 andere coronaire hartziekten (coronaire sclerose en coronaire insufficiëntie), 279 patiënten hadden functionele hartziekten waaronder destijds niet alleen de ritmestoornissen vielen, maar ook de hartneurosen. De opmerkelijkste categorie is de myodegeneratio cordis: 'hartzwakte zonder duidelijke oorzaak, vooral bij oudere mensen'. Maar liefst 774 mensen leden daaraan (34% van alle hart- en vaatziekten). Het was ook de belangrijkste oorzaak van hartfalen; 44% van deze patiënten kreeg deze diagnose. Het begrip bestaat nog steeds, al wordt het nauwelijks meer gebruikt. In PubMed zijn er slechts 3 Duitse verwijzingen, waarvan de laatste uit 1968 en zelfs Google levert nauwelijks iets op. In de ICPC is myodegeneratio cordis nu een synoniem voor myopathie. In 2000 werden er in heel Nederland 23 mannen en 13 vrouwen opgenomen met hartfalen vanwege een myocarddegeneratie. In de sterftestatistiek duikt het

begrip wat vaker op: 108 mannen en 199 vrouwen overleden in 2001 volgens CBS-cijfers aan deze aandoening. Van een vage omschrijving is het een meetbare en zeldzame ziekte geworden. De tabel geeft een overzicht van de prevalentie uit dit oude NHG-onderzoek en de gloednieuwe cijfers uit de tweede Nationale Studie. Wie zegt dat ziekten harde entiteiten zijn? Niks is veranderlijker dan termen die dokters voor ziekten gebruiken. (IZ)

Ekker W, De Waard F. Een telling van hart- en vaatziekten in vijftig huisartspraktijken. Huisarts Wet 1966;9:386-93.

Prevalentie hart- en vaatziekten per 1000 patiënten

	1965 mannen	2001* vrouwen	totaal
Acuut reuma + klepgebrek met reuma	0,4	0,8	0,1
Klepgebrek zonder reuma	1,0	1,3	1,1
Coronair lijden	10,2	5,1	18,3 [†]
Myodegeneratio cordis	5,8	7,4	-
Functionele hartziekten	2,8	3,7	4,9 [‡]
Hartfalen	5,1	6,5	7,4
Hypertensie	9,4	27,9	64,3 [#]

* Cijfers uit tweede Nationale Studie

[†] ICPC: K74-75-76; [‡] K78, boezemfibrilleren; [#] ICPC: K86-87

Winterdag

Ze lopen oud en voorzichtig naast elkaar. Hoewel haar benen broos zijn, en zijn knieën stijf, is hun flair met de jaren niet verloren gegaan. Met een behouden zwier gaan ze over straat.

Het is niet glad en ze zijn er vandaag samen op uitgetrokken. Want zo'n ochtend is het: koud en kraakhelder. De grachten dichtgevroren.

Ze dragen hele dikke wanten, zonder voorgevormde vingers. Zo geven ze elkaar een vormeloze hand. Het geeft hen iets kinderlijks. Ze lopen zo goed en kwaad als het gaat hand in hand. Dat ontroert me.

'Het is vandaag jouw dag,' hoor ik hem zeggen als ik langslowp. Zij moet maar aangeven wat ze wil en wanneer. Hij schikt zich volko-

men naar haar wil. 'Ja,' zegt ze tevreden, een glimlach op haar lippen, 'ja dat weet ik.' Deze mooie wintermorgen op de gracht is van haar.

En dat vind ik prettig om te horen. Voor mij had deze dag nog geen speciale reden. Het was een naamloze dag. Wandelend langs de grachten kon het nog alle kanten op. En nu was de dag van deze oude, broze dame. Zij mocht het zeggen, zij mocht ermee doen wat ze wilde.

De dag had niet beter kunnen beginnen. Wat ze gingen doen, deed er niet meer toe. Dit was alles wat er te weten viel over deze mensen en deze dag. Het was een noemenswaardige dag. Zo zou ik oud willen zijn. Meteen. Dat dacht ik ook nog.

Floor Gerritsma